

PŘÍLOHY

Seznam příloh

Příloha č. 1 – Seznam grafů v textové části práce

Příloha č. 2 – Evaluační dotazník používaný na seminářích

Příloha č. 3 – Ukázka části prezentace základního semináře z teoretické oblasti autismu

Příloha č. 4 – Ukázka části prezentace základního semináře týkající se projevů chování jedinců s autismem

Příloha č. 5 – Ukázka části prezentace navazujícího semináře k tématu Metody a formy práce s dítětem a žákem s autismem

Příloha č. 1

Seznam grafů v textové části práce

- Graf 3.1: Vývoj počtu klientů s PAS v evidenci SPC
- Graf 3.2: Počty účastníků základního semináře podle pracovní pozice (U – učitel, AP – asistent pedagoga, V – vychovatel)
- Graf 3.3: Počty účastníků základního semináře podle typu škol (VŠ – vysoká škola, SŠ – střední škola, ZŠ – základní škola, ZŠS – základní škola speciální, MŠ – mateřská škola, MŠS – mateřská škola speciální)
- Graf 3.4: Počty účastníků základního semináře podle jednotlivých typů škol a jejich pracovní pozice
- Graf 3.5: Četnost odpovědí účastníků základního semináře (absolutní, relativní) na otázku „Jak byli lektori připraveni?“, hodnocení známkou 1 až 5
- Graf 3.6: Četnosti odpovědí účastníků základního semináře (absolutní, relativní) na otázku „Jaká byla celková úroveň semináře?“, hodnocení známkou 1 až 5
- Graf 3.7: Četnosti odpovědí účastníků základního semináře (absolutní, relativní) na otázku „Jak dostatečné a vyhovující byly materiály pro účastníky?“, hodnocení známkou 1 až 5
- Graf 3.8: Relativní četnosti odpovědí účastníků základního semináře – shrnutí, hodnocení známkou 1 až 5
- Graf 3.9: Procenta odpovědí na otázku „Je něco, co jste na semináři postrádali?“
- Graf 3.10: Procenta odpovědí na otázku „Co naopak považujete za nejvíce přínosné?“
- Graf 3.11: Procenta odpovědí na výzvu „Máte-li jakýkoliv další podnět, připomínku nebo námět, prosíme, napište.“
- Graf 3.12: Počet účastníků navazujícího semináře podle jejich pracovní pozice (U – učitel, AP – asistent pedagoga, V – vychovatel)
- Graf 3.13: Počty účastníků podle typu škol v navazujícím semináři (VŠ – vysoká škola, SŠ – střední škola, ZŠ – základní škola, ZŠS – základní škola speciální, MŠ – mateřská škola, MŠS – mateřská škola speciální)
- Graf 3.14: Počty účastníků jednotlivých typů škol a jejich pracovní pozice v navazujícím semináři (VŠ – vysoká škola, SŠ – střední škola, ZŠ – základní škola, ZŠS – základní škola speciální, MŠ – mateřská škola, MŠS – mateřská škola speciální; U – učitel, AP – asistent pedagoga, V – vychovatel)
- Graf 3.15: Četnosti odpovědí účastníků navazujícího semináře (absolutní, relativní) na otázku „Jak byli lektori připraveni?“, hodnocení známkou 1 až 5
- Graf 3.16: Četnosti odpovědí účastníků navazujícího semináře (absolutní, relativní) na otázku „Jaká byla celková úroveň semináře?“, hodnocení známkou 1 až 5

- Graf 3.17 Četnosti odpovědí účastníků navazujícího semináře (absolutní, relativní) na otázku „Jak dostatečné a vyhovující byly materiály pro účastníky?“, hodnocení známkou 1 až 5
- Graf 3.18: Relativní četnosti odpovědi účastníků na navazující seminář – shrnutí, hodnocení známkou 1 až 5
- Graf 3.19: Procenta odpovědí na otázku „Je něco, co jste na semináři postrádali?“
- Graf 3.20: Procenta odpovědí na otázku „Co naopak považujete za nejvíce přínosné?“
- Graf 3.21: Další podněty, připomínky, náměty
- Graf 3.22: Počty účastníků (absolutní a relativní četnosti) podle typu škol – oba semináře (VŠ – vysoká škola, SŠ – střední škola, ZŠ – základní škola, ZŠS – základní škola speciální, MŠ – mateřská škola, MŠS – mateřská škola speciální)
- Graf 3.23: Porovnání relativních četností se spokojeností účastníků seminářů
- Graf 3.24: Porovnání relativních četností odpovědí účastníků obou seminářů na otázku č. 4 „Je něco, co jste na semináři postrádali?“
- Graf 3.25: Porovnání relativních četností odpovědí účastníků obou seminářů na otázku č. 5 „Co naopak považujete za nejvíce přínosné?“
- Graf 3.26: Porovnání relativních četností odpovědí účastníků obou seminářů na otázku č. 6 „Máte-li jakýkoliv další podnět, připomínku nebo námět, prosíme, napište.“
- Graf 3.27: Počty účastníků na obou seminářích

Příloha č. 2

Evaluační dotazník používaný na seminářích

Evaluační dotazník

Problematika poruch autistického spektra

Vážení,

prosíme vás o krátké zhodnocení semináře, který jste dnes absolvovali. Vaše odpovědi dokladují celkovou úroveň semináře a jsou pro nás i zpětnou vazbou.

Datum semináře: .....

K jednotlivým otázkám, prosíme, napište známku 1 až 5, podobně jako ve škole.

	Otázka	Hodnocení
1.	Jak byli lektori připraveni?	
2.	Jaká byla celková úroveň semináře?	
3.	Jak dostatečné a vyhovující byly materiály pro účastníky?	

A dále, prosíme, můžete doplnit:

	Otázka
4.	Je něco, co jste na semináři postrádali?

OTOČTE, PROSÍM, pokračování na druhé straně

	Otázka
5.	Co naopak považujete za nejvíce přínosné, zajímavé, co byste nejvíce vyzdvihli?

	Otázka
6.	Máte-li jakýkoliv další podnět, připomínku nebo námět, prosíme, napište:

Děkujeme Vám za účast a za vyplnění dotazníku.

Příloha č. 3

Ukázka části prezentace základního semináře z teoretické oblasti autismu

Problematika poruch autistického spektra pro pedagogy I.

podzim 2010

Speciálně pedagogické centrum

Základní školy a Odborné školy Zbůch

Macháčkova 43, 318 00 Plzeň

tel. 377 539 337
www.spcnajdime.cz

Speciálně pedagogické centrum

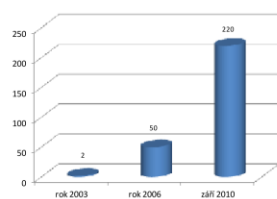
- pro klienty s tělesným postižením
- s více vadami
- s poruchami v oblasti autistického spektra

Pro klienty s PAS

- pomoc rodině – screening, sociální poradenství, speciálněpedagogické poradenství
- příprava na zařazení do edukačního procesu
- metodická pomoc škole
- pomoc při spolupráci školy s rodinou, konzultace s ostatními účastníky péče
- osvětová činnost

Počty našich klientů s PAS

rok 2003   2
rok 2006   50
září 2010   220

Poruchy autistického spektra (PAS)

- těž pervazivní (všepromikající) vývojové poruchy (PVP), způsobují specifické odchylky a nedostatky ve vývoji dítěte
- diagnostikují se pouze na základě projevů chování
- projevy různorodé (heterogenní), v různé kombinaci, nerovnoměrně rozložené
- vždy zasahují tři oblasti – tzv. triádu - sociální interakci, komunikaci a představivost

Četnost výskytu autismu

- epidemiologické studie uvádějí 15 – 25 případů na 10 000 narozených dětí, tj. 0,15 – 0,25 %
- u nás se narodí ročně okolo 500 – 1 000 dětí s touto diagnózou
- některé studie uvádějí četnost až k 1 % (například v USA 0,9 %, výzkum 300 tis. dětí)
- větší výskyt u chlapců než dívek (4 : 1)

Vývoj přístupu k autismu

- 1943 - Leo Kanner – „časný dětský autismus“
- Theodor Heller - 1908 pojem „dementia infantilit“, dnes dezintegrační porucha
- Lauretta Benderová - 1942 „dětská schizofrenie“
- 1944 - Hans Asperger – „autistická psychopatie“
- Lorna Wingová – 1981 termín Aspergerův syndrom

Názory na příčiny vzniku

- porucha vrozená
- porucha způsobená vlivem nevhodného přístupu (psychoanalytické hnutí, před a po 2. sv. válce)
- porucha neurobiologická organického původu (medicínské pojetí, 60. léta)
- neznámé příčiny poškození vyvíjejícího se mozku v raném embryonálním vývoji (vývojový neurobiologický model, konec 20. st.)

Porucha autistického spektra

(současné pojetí)

- porucha vrozená, geneticky podmíněná
- multifaktoriální příčiny
- ke změnám v mozkovém vývoji došlo na neurobiologickém základě
- porucha komunikačních a integračních funkcí mozku (ne jedno ložisko v mozku)
- způsobuje potíže s vnímáním a zpracováním informací

Příloha č. 4

Ukázka části prezentace základního semináře týkající se projevů chování jedince s autismem

Nespecifické variabilní rysy

- Percepční poruchy
- Motorika
- Emoční reaktivita
- Adaptabilita
- Problémy v chování

Percepční poruchy

- hypersenzitivita (zvýšená citlivost) či hyposenzitivita (snížená citlivost) na smyslové podněty – zrakové
sluchové
chuťové
čichové
hmatové
- fascinace určitými sensorickými vjemy
- autostimulační činnost
- zvláštnosti s vnímáním bolesti, teploty, v oblasti vestibulárního systému

Motorika

- různá úroveň motorických dovedností
- stereotypní (opakující se) a bizarní pohyby
- sebezraňující stereotypní chování
- motorické tiky
- hyperaktivita nebo naopak hypoaktivita
- potíže s motorickou nápodobou
- různé obtíže v oblasti grafomotorických dovedností

Emoční reaktivita

- omezená škála emocí
- nízká frustrační tolerance
- uplatňování emocí nepřiměřeně nebo nevhodně vzhledem k situaci
- afektivní labilita
- často destruktivní chování nebo agrese
- úzkost bez příčiny, panický strach, sociální fobie, separační úzkost
- chybějící strach

Adaptabilita

- narušena vždy
- různé projevy v chování
- může se měnit s věkem, v závislosti na rozvoji dovedností
- podmínkou k mírnění obtíží je vizualizace informací
- rozlišují se tři úrovně – vysoká, střední a nízká

Problémy v chování

- velmi časté
- různorodé příčiny, způsob a intenzita projevů
- některé projevy neodstranitelné
- obtížná předvídatelnost chování, impulzivnost
- sebezraňování, agresivita, destruktivní chování, afektivní chování, výrazné stereotypní chování
- problémy se spánkem
- problémy se stravováním
- problémy v oblasti sexuálního chování

Příloha č. 5

Ukázka části prezentace navazujícího semináře k tématu Metody a formy práce s dítětem a žákem s autismem

Problematika poruch autistického spektra pro pedagogy II.

Metody a formy práce se žákem s PAS v základní škole

zima 2010/2011

Obecná doporučení pro práci se žákem s PAS

- v komunikaci se žákem se vyjadřovat konkrétně, dávat jasné slovní instrukce
- hovořit zřetelně, spíše v pomalejším tempu
- důraz klást na klíčová slova
- podle potřeby informací či instrukcí „krokovat“
- slovní sdělení doprovázet gesty, demonstrací
- dělat pauzy, poslouchat
- dát dostatek času na odpověď
- důsledně se vyhýbat nadsázce, ironii, sarkasmu, dvojsmyslnosti
- i sebemenší úspěch, snahu po komunikaci povzbuzovat, odměňovat
- ověřovat si porozumění sdělení, zadání úkolu, zajistit si oční kontakt a komunikační posturu
- nacvičovat komunikaci v běžných situacích
- rozvíjet porozumění i vyjadřování v oblasti neverbální i verbální komunikace

Obecná doporučení pro práci se žákem s PAS

- práce se třídou – zamezit výsměchu, ponižování, šikaně, posilovat žádoucí chování ze strany spolužáků
- hledat situace ke skupinové a kooperativní práci se žákem s autismem, využít jeho pozitiv
- postupně, nenásilně posilovat sociální dovednosti žáka s autismem (ve strukturovaných situacích)
- tolerovat a ignorovat dílčí „podivnosti“ v chování
- nabízet sociální interakce, ze kterých má žák radost
- v případě „osobních“ potíží se žákem přiznat problém a požádat o změnu

Obecná doporučení pro práci se žákem s PAS

- dodržovat pravidelný denní režim, systém práce a přístup k žákovi
- zabezpečovat stálost a neměnnost okolního světa, případné změny minimalizovat, oznamovat dopředu, včas na ně připravit, vyhýbat se překvapením
- pozornost žáka si vyžádat vizuálně, verbálně i fyzicky
- ze stresující situace žáka odvést, mluvit na něj
- eliminovat stresující a nežádoucí podněty
- zajistit prostor pro odpočinek, relaxaci
- umožnit vykonávat náhradní aktivitu

Obecná doporučení pro práci se žákem s PAS

- výukové materiály vizualizovat, strukturovat
- při učení nových dovedností tolerovat často sníženou schopnost vstřípivosti
- instrukce dávat postupně, po malých krocích
- používat vizuální nápovědu
- používat procesuální schémata

Obecná doporučení pro práci se žákem s PAS

- do denního programu zařadit oblíbené činnosti, dostatek času na relaxaci
- dávat prostor k „prezentování se“ žáka
- v pokynech být co nejvíc konkrétní
- identifikovat spouštěče nežádoucího a problémového chování, stresu
- maximálně uplatňovat důslednost (pracovní postupy, odměny, tresty, sliby)
- netrestat za chování, které je součástí poruchy (vyhýbání se očnímu kontaktu, dlouhá latence odpovědi, nedostatek empatie, afektivní stavy, úzkost, uplívavost, netaktnost, potíže s potozuměním řeči ...)
- jako trest nepoužívat činnosti denního či pracovního režimu, redukci času na relaxaci či volné aktivity